

ne po pravici. Bodi mi torej dovoljeno, da pojasnim resnico po lastnih izkušnjah. Slovenski prvošolec na Koroškem, vsaj v Beljaku, prinese tako malenkostno znanje materinskega jezika, da se niti poštno brati ne zna, kaj šele pravilno pisati. Najlažji članek v slovenski štanki razume šele tedaj, če si mu v koroškem narečju nenavadne ali preveč različne besede prevedel na nemščino. Kolikokrat sem vprašal učenca: „Fant, ali se nisi učil doma v šoli slovenski štanski in pisati?“ Vselej isti odgovor: „V prvem klasi tak'no malo, potem pa nič več.“ Slovenski profesor bi moral čudeže delati, če bi hotel iz slovenskih ur v nižjih razredih odpraviti nemščino, posebno če ni več tamkajšnjega narečja, da bi si pomagal po domače. Hibatiči torej v koroških utrakvističnih šolah, ki vbi-jajo slovenskim otrokom učno gradivo po nemško v glavo; ali ga učenci razumejo ali ne, tega jim ni toliko mar. Saj si še mora tretješolec in četrtošolec zaradi mnogovrstne vsebine čitva pomagati s slovarjem. Kar razume n. pr. štajerski fant iz ljudske šole brez težave, te besede se mora koroški nižjeginnazijec učiti na pamet kakor latinske vokabele. O stališču slovenščine ter o stališču zavednega slovenskega profesorja na tem zavodu bi se dalo povedati še marsikaj bridkega. Saj se nekemu nemškemu kolegi ni bilo všeč, da se je dalo v višjih razredih po Aškercu za nalogo „Vmeščanje slovenskih knezov na Gosposvetskem polju“. Izrazil se je, kakor sem slišal: „Das ist ein zu nationales Thema. Das sollte nicht sein.“ Zdaj pa sodite, slovenski rojaki, kako prijetno je biti „mejnik“ v takih razmerah. Na drugi strani pa se zagovarja razvada nemških dijakov, ki prihajajo celo v šolo z vsenemškimi znaki na klobukih ali v gumbnih luknjicah na prsih. — Kar hitro se mrmra proti slovenski govornici v zbornici, da bi se po naključju ne žalilo nemškega ušesa. Je že res skrajni čas, da se ves slovenski svet zavzame za izpremembo razmer na Koroškem, drugače smo Slovenci na Koroškem v par desetletij — bili.

Politiški pregled.

* **Državni zbor.** „Slowo polskie“ poroča, da bo pričel državni zbor svoje delo 22. ali 25. februarja. Zasedanje bo le kratko, ker se bodo pričele že 18. marca velikonoečne počitnice. Pravo zasedanje se prične šele 7. aprila. Takrat pride na vrsto finančni načrt; predvelikonoečno zasedanje bo rešilo le rekrutno predlogo.

* **Rekonstrukcija ministrstva.** Sliši se, da bo na Vrbovo mesto imenovan za železniškega ministra ravnatelj Severne železnice pl. Baukans. Nemški nacionalci polagoma opuščajo odpor proti jugoslovc. ministru-rojaku; zahtevajo pa, naj bi se ustanovilo ali posebno nemško krajansko ministrstvo za planinske dežele ali pa naj bil imenovan kak planinski parlamentarec za sekcijekega predstojnika v nemškem krajevnem ministrstvu. Kot tak pride v poštev posl. Dobernig.

* **Narodna odločnost Čehov.** O pri-liki vojaškega nabora za petrovski in kojeticski okraj na Moravskem je prinesel okrajni tajnik nemške izkaze vojaškemu naboru podvrženih mladeničev. Proti temu so češki župani odločno protestirali ter izjavili na usta predsednika zveze županov kojeticskega okraja, da odklanjajo sodelovanje pri predstojščem naboru. Šele, ko je pozneje došli okrajni komisar obljubil, da v bodoče priredi češke imenike, so se češki župani vdali, tako, da je bilo možno začeti z naborom.

* **Protí Gessmannu.** Nemški nacionalci so uprizorili veliko agitacijo proti voditelju krščanskih socialcev in bivšemu delavskemu ministru dr. Gessmannu. Očitajo mu namreč izdajško postopanje in stvari lex-Kolisko. Na podlagi sankcioniranih jezikovnih zakonov Čehi sicer ne morejo imeti na Dunaju javnih šol s češkim učnim jezikom, a imajo še vedno lahko zasebne šole brez pravice javnosti. Med te spada tudi šola Komenskega na Dunaju. Nemški besneži pa bi hoteli, da se onemogoči tudi omenjeno šolo. Zato so predložili dežel-nemu zboru zakonski načrt, po katerem bi smel biti tudi na takih zasebnih šolah Nižje Avstrijske, ki nimajo pravice javnosti, le nemški učni jezik. Sprejetje in sankcioniranje omenje-nega zakonskega načrta bi imelo za posledico, da bi se moralo zapreti vse češke šole, ki jih vzdržava društvo Komensky na Dunaju. To je bil vendar tudi za nemške krščanske socialce malo prehud tobak. Zato je proti predlogu nemških nacionalcev nastopil imenom krščan-skih socialcev dr. Gessmann. Zato so začeli nacionalci proti dr. Gessmannu zgoraj omen-jeno agitacijo po deželi. On zastopa v državnem zboru mesti Krems in Stein. Minuli ponedeljek je sklical znani nemško-nacionalni besnež dr. Weidenhoffer v Kremsu javen shod, ki bi imel obsoditi dr. Gessmannovo izdajstvo. Ali, kakor se vidi se dr. Gessmannu ne dela posebno sivih las zato, pač pa se še norčuje s svojimi nemško-nacionalnimi nasprotniki. Medtem, ko je namreč govoril posl. dr. Weidenhoffer, je dospela na shod brzojavka dr. Gessmanna: „Želim kazenski sodbi nad m'nojo najboljšega uspeha“. Seveda so zborovalci izrekli dr. Gessmannu ne-zaupnico.

* **Hrvaški ban Rauch** je odstopil. Njegov naslednik je Nikola pl. Tomašič. — Rauch stopi baje v Frankovo stranko, ki mu preskrbi tudi mandat.

* **Srbska socialna demokracija** na Ogrskem ima 12. in 13. t. m. deželni kongres. Glavni točki dnevnega reda bosta anti-klерikalizem in antimilitarizem.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! P. n. gospod Fran Matejčič, c. kr. deželni šolski nadzornik v Trstu, 10 K; iz Janko Žirov-nikovega nabiralnika v Borovnici, 5 K; iz J. Krekovega nabiralnika v Trbojah pri Smledniku, 6 K; Posojil-nica v Zagerju ob Savi 20 K; Okrajna posojilnica v Litiji 20 K; tov. Julij Slapšak in tov. Angela Troštova iz Vodice 4 K; Jakobineca Dimnikova iz Ljubljane 2 K; skupaj 67 K; zadnjič izkazanih 296 50 K (pomotoma je bilo izkazanih samo 286 50 K); doslej darovanih 363 50 K. Bog plati!

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Obrambni vestnik.

* **Sila velik avanzma** pri ljudskošolskem učiteljstvu v letošnjem letu da človeku misliti. Štirideset let po svetu beratiči, to pač ni malenkost, in večina učiteljstva ne pride niti do polovice onih „lojtre“, ki imajo toliko „klinčkov“. Pa časi ima človek srečo! No, nam se ne zdi letošnji avanzma nič posebnega, ker je moralo tako priti — razen nekaterih podrobnosti. Gospodje naj ne mislijo tu, da smo komu nevoščljivi, ker osebni status kranjskega učiteljstva itak ne vsebuje imena pisca teh vrstic. Boli nas pa, če spoznamo, da se godi mnogim krivica zaradi enega in to iz strankarskih ozirov. Neki (neoznenjeni) katehet je preskočil letos 53 tovarišev, ki imajo vsi pred njim biti pomaknjeni v višji plačilni razred. Poudarjali smo pa zato „neoznenjeni“, ker je med krivico prizadetimi mnogo oženjenih s precejšnjo kopico otrok in bolj potrebnih učiteljev. Stvar je brez komentarja nejasna! — Povedati moramo, da oni srečnež obude skupno z Lampetom. Ne mislite, da so to osebnosti, ker dandanes mnogo velja, si v privatnosti postavljati „šance“ in si dobiti osebnih prijateljev, ki potem vplivajo, da se v uradih uradno v prvi vrsti ozira na osebnost prijatelje in se krivico dela krivica. Niso vedno take razmere in taki časi! Še bolj uvaževanja vredno je pa dejstvo, da je dotični katehet hodil vedno okolo svojih poslancev in jim pridigoval in jih vneljal za regulacijo naših plač. Bil je precej oster in nadležen ta gospod. Nevarno je bilo tudi to zato, da ne pohujša v tem duhu vseh Slomškarjev in se vsi ne vzdignejo zoper go-spode poslance, ki vedno le obljubujejo; ker oni gospod katehet ni dal na obljube nič. Pomagal je — in pomaknjen je bil — a kito ponižnejših — za 53 „klinčkov“ višje v I. plačilni razred. To je pomagalo in temu so usta zamašena! Konec. — Dodatno moramo povedati, da je na ta način rogovilil že prej neki „gospod“ P. in zahteval isto ter grozil, da če mu financ ne izboljšajo, izstopi iz klerikalnega izvrševalnega odbora za isti okraj. Temu so na isti način zamašili usta in sedaj je tiho. — Pa mirna Bosna, ker o tem slučaju povemo lahko še več in tudi navedemo lahko še več — ne ravno pravičnih slučajev, ki se gode v tej blaženi deželi. — Taki slučajji vzpodbujajo učiteljstvo k vestnosti, zvestobi in pridnosti!

* **Narodnost in beseda!** V Beli peči na Gorenjskem vzdržuje dežela nemško šolo. Na tej šoli je bila razpisana služba nadučitelja. Za to službo sta proslila Slovenec Potokar in Nemeč Krauland. Ko je v deželnem šolskem svetu šlo za oddajo te službe, so se klerikalni člani deželnega šolskega sveta vzdržali glasovanja ter s tem pripomogli, da je bil z glasom deželnega predsednika Schwarzja imenovan za nadučitelja v Beli peči Nemeč Krauland. Torej tudi v tem slučaju so rajši privoščili dobro službo nemškemu zagrizencu kakor domačinu in dobremu Slovencu. Taka je narodnost slovenskih klerikalcev! Da bodo glasovali klerikalci za Potokarja, to so obljubili. Tik pred odločitvijo so se pa premislili in so se izvili na ta način, da so se zdrževali vsekakega glasovanja.

* **Čestitamo sebi in Slomškarji!** Gorenjska je bogata na vsem, torej tudi na uskokih. Kar si dovoljujejo ti ljudje, to pre-seda že vse mejne. V D. je uskočil nekdo, ki prej ni imel dovolj besedi čez „farje“, kakor se je on izražal. Sedaj se je pa pričel ustavljati svojemu nadučitelju in se tako arogantno in sirovo vesti napram njemu vpričlo ljudstva, da se mora to gnutiti vsakemu poštenemu človeku. Nikakega spoštovanja nimajo ti ljudje do starosti, zato si dovoljujejo vse podlosti. V istini ni vreden dotični človek, da bi sivemu starčku odvezal črevlje, ker nikdar ne bo on tako vreden v svojem službenem delo-

vanju in nikdar ne bo imel on toliko zmožnosti za svoje službeno delovanje, kakor ga ima dotični tovariš še sedaj vkljub svoji starosti. Zaljivo je vedenje tega Slomškarja, a mi ga že naučimo dostojnosti in poštenja. Višek pa doseže vsa stvar, ko prihaja dotičnik z grožnjo: „Le pazite se, jaz imam Jakliča, Jegliča in Smrdela za seboj!“ — Toda to ni zadnja beseda o tem slučaju!

* **Prosvetno delovanje učiteljstva.** Tudi mi bi bili s klerikalci istihazorov, da ima delovati učiteljstvo le v šoli, če bi bilo naše šolstvo tako popolno, da bi lahko nadomestovalo vse prosvetno delo. Toda dokler je naše šolstvo tako pomankljivo in ga ni mogoče izpolniti drugače nego s prosvetnim delovanjem, je učiteljstvo dolžno delovati tudi izven šole, ako noče, da bi zaradi tega ne trpel narod na pomanjkanju. Seveda ne misliti, da ne razumemo klerikalne igre, ki bi rada zaprla učiteljstvo med štiri stene šolskih sob le iz političkih ozirov, da bi ljudstvo ne spoznalo učitelja v pravi luči in ne kot ono temno postavo, ki so mu jo oni naslikali za učitelja. Blek in sijaj, ki zasleplja sedaj naše ljudstvo, da ne more opaziti nič drugega nego ono stvar, ki mu navidezno daje svetlobo, bo potemnel in tedaj bo lahko ljudstvo izpregledalo in spoznalo tudi učitelja. Seveda, da marsikdo omaga na tej poti in se zateče tja, kjer meni, da dobi precej pomoč, a to je vse le navidezno in netrajno.

Učiteljski vestnik.

Učiteljski vestnik v pomislek.

Piše F. K.

(Konec.)

III.

Opozoril sem vas, tovariši učiteljski, na vrzeli strokovne izobrazbe, ki vam jo poda šola. Potom samoizobrazbe lahko dopolnite primanjkljaje.

Zahteva samoizobrazbe pa sega tudi na polje splošne naobrazbe. V naslednjem hočem le podati v glavnem smer, po kateri, mislim, naj bi izpolnili svojo nalogo, nalogo dijaških mladih let. Smoter je: umsko in нравno izpopolnjevanje. Poglobitev kulturnega življa in iz tega izviraajočega hrepenenja po razširjenju umstvenega kot izkustvenega kroga temelji v splošni izobrazbi. Jako široko je njeno polje, poudarjati pa je, da je v prvi vrsti na mestu spoznanje samega sebe, razjasnjenje razmerja do družbe, sveta in poslednjih vprašanj. Postati učitelj bi naj ne pomenilo samo stopiti v gotov stan; prevzeti dolžnosti ljudskega učitelja znači mnogo več: spoznati samega sebe, zavedati se svojega razvoja, pomena svojega življenja, svoje misije, pa tudi svoje končnosti. Definirati svoj lastni jaz, pregledati meje in globino svojega znanja ter dati tvorbi tega v tem vrednost, da je ona življenska sila gotove socialne skupnosti. „Duševna moč skupnosti je zavisna od stopnje omikanosti posameznika.“ (W. Rein. G. d. E.).

Kdor hoče biti „reformator idej, reformator značajev in tako v neizmerne dalje ustvarjajoča moč“ (Ellen Key), mora v prvi vrsti biti reformator lastne individualnosti. Umetnik, katerega prvi umotvor je bila lastna osebnost, le temu je mogoče izklesati „nove tipe z višjimi ideali, potnike nepoznanih potov, mislece nemišljenih idej“.

Zahteva študija etike in psihologije se javlja kakor je iz povedanega razvidno poleg strokovne tudi v splošni izobrazbi. Znamariti pa se ne sme, kar sem že zgoraj omenil, študij socialne psihologije in njej podrejene psihologije mas. Tu že stopa na površje nujnost sociološkega študija. Človek ni sam, biva v družbi. Poznati družabne temelje, principije njenega razvoja in izpopolnjevanja je dolžan vsak inteligent. Tudi s politiko kot znanostjo se vam je intenzivneje pečati. Za teorijo pride praksa: skrbeti je, da s stalnim primerjanjem in kritikanjem prouči političke probleme, dobi smisel za toleranco, posebno pa, da ko nastopi, dobi dela v javnosti, v kaki stranki, da bo težilo delo za tem, da se stranka, ki ji pripadaš, vedno bolj izpopoljuje, da ne odreveni v strankarskem dogmatizmu. Vse političko postopanje, razvoj in delovanje pa ima temeljiti na kulturnem in gospodarskem temelju. Neodvisnost določuje kulturna in gospodarska sila, zato je prepotrebno baviti se z vprašanji ene kot druge tvorbe. Ozki stik socioloških, socialnih, političkih in narodno-gospodarskih problemov navaja na literaturo, ki naj ne bo nepoznana učiteljstvu: Spencer: System der synthetischen Soziologie; Sombart: Sozialismus und soziale Bewegung; Th. G. Masaryk: Die philosophischen und soziologischen Grundlagen des Marxismus; Grundlagen der Nationalökonomie; Roscher: Politik, Philosophisch-soziologische Bücherlei; V. Žun: Osnovni nauk o narodnem gospodarstvu.

Omenil sem zgoraj, da naj temelji politika na kulturi. Moderna doba zahteva enotnost naobrazbe, umevanje vseh oblik kulturnega življenja. Taka oblika kulturnega življenja pa so ravno misli modernega človeka o svetu in življenju. Želeti je, da se spozna smisel in smoter življenja. Zato naj se z nikako skepsno ne ogiblje religioznih in filozofičnih vprašanj. Umevanje teh znanosti pada ti tudi umevanje življenja in sveta. Tudi več kulturnohistoričnega študija bi bilo želeto; da, naravnost potreben

je! Razmotrenj kulturno-historičnih, filozofskih, religioznih je dobiti v mnogih modernih znanstvenih delih, kakor n. pr. Houston Stewart Chamberlen: Grundlagen des XIX. Jahrhunderts, Worte Christi, Immanuel Kant; Drtina; Miselni razvoj evropskega ljudstva; Lange: Geschichte des Materialismus; Feuerbach: Wesen der Religion.

IV.

Sistematičnost posameznih prirodoslovnih skupin, ki se goji pri pouku prirodoslovja na učiteljskih ne pada nikakega novega vpogleda v notranjost življenja. Zopet tu stopa na dan načelo samoizobrazbe. Principije in rezultati prirodoslovnih znanosti pronicajo vse znanstveno in kulturno življenje. Več študija biologije je upravičena zahteva. V to še sili študij psihologije. Na fiziologiji, na anatomiji temelje psihološka razmotrenja nove dobe, seveda v zadnjih principijah, medtem ko se izhaja navadno iz neposrednega spoznanja. Moderna higiena ravno tako zahteva biologija študija: kako se boriti proti alkoholizmu, ako ni zasnovan boj v temeljih, v bioloških dokazih potrebe abstinence. Kako se uspešno zoperstavljati seksualizmu, ako so strašne posledice v organizmu, njega anatomija in fiziološki procesi neznani, ako je neznan sila podedovanja.

A tudi filozofičnim in religioznim razmotrivanjem je v moderni dobi temelj prirodoslovje. Intenzivnejši študij kosmologije, geologije, paleontologije, pa tudi nauka evolucije, descendance, mikroskopije bi donesal novih misli, novih smeri. V Stuttgartu na Nemškem je društvo „Kosmos“, „Gesellschaft der Naturfreunde“, ki izdaja poleg mesečnika vsako leto pet publikacij eksaktno prirodoslovnih študij, in to iz polja biologije; sistematike (seveda ne v starem pomenu, ampak dovršene na principijah morfološko-biološke metode), astronomije, fiziološke psihologije, a tudi živalske in rastlinske psihologije. Poljudne in kratke razprave dajo vsakomur zadosten pregled, ki ga rabi v izpopolnitev splošne izobrazbe.

Tovariši! Čas hiti, doba dijaških let mine naglo; niti zavedli se ne boste, in že bo treba stopiti v življenje. Nesmotrenega negotovega koraka bo stopal v življenje oni, ki je zapravlil dobo mladih let; samozavestna pa bo stopinja inteligenta, ki ni zadostil samo zahtevam šole, marveč zahtevam časa, zahtevam dobe. Zato na delo! „Živi, delaj, твори! Ne sedi, ampak brskaj po nerešenih ugankah! Tvoja volja, tvoja zavest, hrepenenja kvišku, naprej, te naj vede k smotru!“ kliče Norvežan Ibsen mladini. Ne v gostilni, pač pa pri knjigi, predavanju, v galeriji slik, v muzeju, v gledališču, v razstavi, v knjižnici, arhivu, v tvornici in v svobodni prirodi uporabljajte v svoj in v svojega naroda prid zlate minute prostega časa. „Na dobri razdelitvi časa temelji vse učenje“. Zlate besede Komenskega si zapišite globoko v dušo!

Z izobrazbo boste dosegli vsega, česar želite: spoštovanje, čast in lepšo prihodnost v socialnem in gnotnem oziru. „Izobrazba postaja vsakdanji kruh“, pravi znani češki pedagog Drtina v svojih „Idealih vzgoje“, življenje vam jasno priča o resničnosti teh besed. Na delo torej — brez odmora!

Priporočajte in širite naš list!

Kranjske vesti.

—r— **Zahvala.** Dne 26. decembra m. l. je očaralo Senožečane, posebno še šolsko mladino božično drevo. Da bi se izkazal prijatelj mladini, se je odzval gospod Pavel Liebman, da obdari z oblekami na ta dan 20 otrok, in sicer 20 najubožnejših otrok. Za ta velikodušni dar se je oglasila k zahvalnemu govoru ena izmed obdarovank z najpresrečnejšo vezano besedo. Naj najde ta beseda v velikodušnem prijatelju otrok res pravi odmev ljubezni, ki naj jo goje zanj. Tem potom izreka tudi tukajšnje učiteljstvo g. Liebmanu najpresrečnejšo zahvalo. Želi le še večkrat takih ali enakih prirediteljev. Hinko Paternost v imenu učiteljstva.

—r— **Simon Gregorčičeva javna ljudska knjižnica v Ljubljani** krasno napreduje. Meseca januarja se je izposodilo 2185 knjig.

—r— **Kmetijski učitelj Anton Lapajne** na Grmu je imenovan za pisarniškega pristava na istem zavodu.

—r— **Pot do učiteljskih plač.** Dr. Krek je rekel v dež. zboru: „Učiteljstvo misli, da bo potom svojega prosvetnega in političkega dela prišlo do svojih zahtev (reg. plač), toda to ni pot do nas!“ — Gotovo, da to ni pot do vas! Toda to je pot do ljudstva, da se ljudstvo izobrazbi in osamosvoji, da samo s seboj razpolaga, da ljudstvo samo spozna pomen šole in učiteljstva in tedaj ne bo potreba hoditi do tedaj bo ljudstvo govorilo, ono ljudstvo, ki ni tako izprijeno nego vi. Govorilo bo, toda ne govorilo iz strankarskih ozirov, ne iz egoizma in ne s predsodki. Če se ljudstvo osamosvoji, tedaj ne bo učiteljstvo več izročeno na milost in nemilost nekaterim osebam, temveč bo plačano za toliko, kolikor je zaslužilo in kolikor je njegovo delo vredno. Danes pa vam lahko rečemo: Ne mi, vi ste naši dolžniki, dolgujete

nam mnogo in na vesti imate marsikatero življenje. V vaši zgodovini bo najti marsikak krvav madež — krvi učiteljstva!

—r— **Provizorični učitelji in klerikalci.** Poslanec Jarc je poudarjal v zadnjem zasedanju dež. zbora, da po njegovem mnenju ne bi imeli dobiti provizorični učitelji nikake plače, saj tudi avskultanti ne dobe prva leta nikake plače. Bi se že skromno pržive! Seveda, mož ni računati na poznejše dohodke učiteljstva, da bi primerjal učiteljsko plačo z ono sodnijskega uradnika. Da bi bilo učiteljstvo do samega stanu tako navdušeno in vneto, da bi se žrtvovalo par let brezplačno, da se mu potem milostno odkaže plačica za trudapolno delo — o tem dvomimo. Žalostno, da celo šolniki tako rešujejo naše šolske razmere in ne uvidevajo v tem pogube našega šolstva. Seveda oni, ki za predjužni zaslužki več nego mu nese stanovska plača, ne uvideva, da s to bezaško plačo niso plačane niti pavze, ki jih mora preživeti ljudskošolski učitelj na kvar svojemu zdravju v šolski sobi, ne le da bi bilo plačano njega trudapolno, naporno in vestno delo. Slomškarija, kljanj se svojim dobrotnikom!

—r— **Pogoji za regulacijo učiteljskih plač,** ki jih je v zadnjem zasedanju poudarjal prof. Jarc, so 1. asanacija in 2. sankcije šolskega zakonika. S tem pravijo klerikalci, da prisilijo vladu za priporočitev novega šolskega zakona. Torej če ne bo potrjen, bo moralo učiteljstvo nadalje stradati, ker je najbrže ono krivo, da se zakon ne more sam priporočati in je protizakonit z ozirom na državni osnovni zakon. Tako pravično se reže kruh učiteljstvu! To je torej pri nas na Kranjskem ona pastorka, ki mora nositi vse posledice političkih grehov ljudskih voditeljev.

—r— **Za učiteljstvo** so govorili v zadnjem zasedanju dež. zbora poslanci dr. Novak, dr. Vilfan, Višnikar, Schollmayer, Lichtenberg, Gangl. Njih izvajanje so se poslanci S. L. S. — smejali. Dr. Vilfan je navedel najtehtnejši argument, da je treba delo plačati. Imeli bomo še dovolj prilike, da se povrnemo na to važno razpravo v deželnem zboru, ko dobimo stenografski zapisnik v roke. Govoriti je hotel tudi poslanec Ravnikar, pa mu je to dr. Susteršič — prepovedal! Živio svoboda!

Štajerske vesti.

—š— **Društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“.** Odbor razglašal: Leta 1909. so umrli društveni člani: Keller Alojzij (74. smrtni slučaj), Schiwołowa Jurij (75.), Banco Oskar (76.), Karasek Franc (77.), Sket Andrej (78.), Baner Ivan (79.), Pöltel Helena (80.), Hlusček Henrieta (81.), Fetter Peter (82.). — Leta 1909. so bili za vplačilo razpisani smrtni slučaj 70., potem 73.—81., t. j. 10 — 20 K. Z rezervnim zakladom in upravnimi stroški je bilo torej plačati 23 K. — Največ članov je vplačalo l. 1909. šele 71. in 72. smrtni slučaj, ki sta bila razpisana 16. decembra 1908.

—š— **Pravico javnosti** je podelil naučni minister Stürgkh nemški ljudski šoli v Velenju.

—š— **Slovenščino** je sklenil celjski občinski svet uvesti kot prost predmet na deželiški meščanski šoli v Celju. Mestni očetje so uvideli, da se brez slovenščine ne da v Celju živeti.

—š— **Iz Maribora** poročajo: Okrajni šolski svet je predlagal za nadučitelja na nemških razredih literberške šole sedanjega nadučitelja v Pobrežu, koroskega Nemca Verničnika, za slovenske razrede pa Reicha, ki je nemškutar. Pa se še Nemci čudijo, ako slovenski poslanci obstruirajo v štajerskem deželnem zboru!

—š— **Okrajni šolski svet celjski** je imel dne 25. pret. m. svojo redno sejo, v kateri je med drugim vzel na znanje, da je Beti Zupanekova zopet nastopila svojo definitivno službo učiteljice na Teharjih, da se je v par slučajih dovolil učiteljskim osebam dopust, oziroma da so se prošnje za dopust predložile višji šolski oblasti; da obolelega nadučitelja J. Stanteja za čas boleznih nadomešča okrajni pomožni učitelj Leskovar; priporočal je neko prošnjo za starostno doklado; odobril pogodbo glede šolskega vrta pri Novi cerkvi; vzel je na znanje inspeksijsko poročilo o šolah na Dobrni, Vojnik okolica, Nova cerkev, Frankolovo in Blagovna itd.

—š— **Iz deželnega šolskega sveta.** Pomaknjene so sladeče šole v višji plačilni razred, in sicer: v prvega šole v Ormožu in ormoški okolici, Rogateu, Laškem trgu in laški okolici, dalje v ptujski okolici (deška šola) in devetrazrednica v Studencih. V drugoga: šole na Blanci, v Veržeju, Loki pri Z. m., v Dobrovecih, Sv. Bolfanku na Bišu, St. Andražu pri Velenju, Račah, Špataliču, Hočah, Gorici, pri Sv. Lenartu nad Laškim, Sv. Martinu pod Vurbergom, v Grižah, Pilštanju, Selnici, St. Janžu v ptujskem okraju, v Šmartnem pri Slovenjem gradu, v Št. Jurju ob Taboru in v Slov. goricah, v Pišecah, St. Pavlu pri Preboldu, St. Jurju na Štavnici in v Poljčanah.

—š— **Ljudska knjižnica v Šoštanju** je imela svoj izredni občni zbor 29. pr. m. Iz poročila posnamemo sledeče točke: Med letom se je nakupilo zopet 30 knjig za 100 K.

Knjig ima društvo 485. Izposodilo se je v 10 mesecih 761 knjig pri tedenskem poslovanju. Iz rednih dohodkov se v kratkem naročijo zopet nove knjige. Poslovnik se nekoliko izpremeni. Za odbornico se izvoli namesto odšlega tov. Nerata gđc. Jurkovičeva Milica. Sklene se pobirati pri raznih rodovinah knjige, ki so marsikomu odveč. Knjige v večih oddelkih se bodo odposlale odboru „Prosvete“. Molitvenike in nabožne knjige se odpošljejo klubu naprednih akademikov v Celje za mejo. Dolgo trajajoče zborovanje je imelo v pretresu še več drugih važnih zadev in priznati se mora, da je bilo letošnje izmed najvažnejših v teku društvenega obstanda.

—š— **Wastianov predlog** o razširjenju dež. šolskega sveta tako, da bi v njem imeli nemški nacionalci še bolj neomejeno samovlado kakor jo že imajo sedaj, je prišel v naučnem odseku do obravnave. Začela se je o njem generalna debata, a sklenilo se ni ničesar. Graški „Volksblatt“ izjavlja imenom nemških klerikalcev, da se bodo z vsemi silami uprli Wastianovemu predlogu, ker se boje, da bi tudi oni izgubili ves vpliv v deželnem šolskem svetu. — Namestnik je ponujal Slovincem enega zastopnika v deželnem šolskem svetu, ako odnehajo od obstrukcije; ti so pa to ponudbo odklonili.

Goriške vesti.

—g— **Roditeljski večer v Povirju.** Dne 6. t. m. je tukajšnje učiteljstvo priredilo l. letošnji roditeljski večer, ki se ga je udeležilo častno število očetov in mater, več poslednjih. Voditelj A. Mervič je predaval o potrebi redu in snage. Prihodnji sestanek se vrši najbrž še ta mesec. Starši so se razšli zadovoljni, saj spoznajo sami, kak zaklad je mladina. Le uporabiti ga ter ga varno spraviti, tega ne umemo. Zato le dalje po začetni poti! Le tako bo mogoče bolje skrbeti za našo dečo, za naš ponos, našo nado.

—g— **Imenovanje.** Poljedelski inženir Matej Kosmač je imenovan pristavnim in strokovnim učiteljem na slovenski deželni kmetijski šoli v Gorici.

—g— **Laški liberalni poslanci** so grdo potegnili učitelje. Ko je učiteljsko društvo vložilo prošnjo za znižanje službene dobe na 35 let, so jim obetali, da se brez drugega ugodijo njihovi prošnji. Sedaj pa ta reč iz odseka niti na dnevni red ne pride; izgovarjajo se, da so proti prošnji slovenski poslanci, ki bi lahko onemogočili delovanje dež. zbora, ako bi prišla ona prošnja v razpravo. Laški klerikalci pravijo, da so za to, da se ugodijo prošnji. — Laški učitelji so delali na vse pretege za laško liberalno stranko ob volitvah, ker so jim objubljali, da se izpolnijo vse njihove želje. Sedaj pa se vidi, kako ti možje držijo besedo. Najžalostnejšo vlogo igra pri tem laški učitelj-poslanec Nigris, ki je obetal učiteljem, kako bo delal zanje v laški liberalni stranki. Pa laški učitelji so plačani: imajo zastopnika, čigar beseda nič ne zaleže! — Grdo jih imajo za norca.

—g— **Grof Karel Lanthieri.** V noči 2. t. m. je po dolgi in težki bolezni umrl v starosti 70 let grof Karel Lanthieri a Panatiko. Z njim je izumrla starodavna in slavna rodovina Lanthieri, ki je igrala važno vlogo v zgodovini Goriške in Kranjske.

—g— **Vprašanje.** Kaproliki napadi na učiteljski stan v zadnjih številkah „Gorice“ so pisani tako, da sodijo nekateri, da so izšli izpod peresa načelnika poslancev S. L. S., dr. Antona Gregorčiča, ali pa vicenačelnika prof. Ivana Berbuča. Ta hujskanja in napadanja na učiteljstvo, ki ne izpolnjuje vestno le težke poverjene mu naloge v šoli, ampak dela neumorno tudi zunaj šole za povzdigo izobrazbe in gospodarskega blagostanja ljudstva, ustanavlja društva in zadrage in je potem njih duša, so tako gnusni, podli, sirovi, barbarski itd., da se mora dvomiti, oziroma priti do mnenja da doktor svetega pisma in profesor ne moreta pasti tako nizko, marveč misliti se mora, da je avtor teh hujskanj človek slabše vrste, ki v svoji nevoščljivosti duši ničesar ne privoščuje učiteljstvu in hoče ravno sedaj provzročiti preprič, ki bi utegnil morda odvrniti koga od dobre namere in prepričanja, da se dandanes pri tej draginji ne more delati in ne dela nič zastoj. — Ali bi morda ne hotela gg. dr. Gregorčič in prof. Berbuč dati primernega pojasnila?!

—g— **Nova laška šola** bo stala v Jenkovem v zapadnih Brdih. Otvori jo šolska oblast s prihodnjim šolskim letom. Legina šola v Neblem je zaprta. Zato pa se veselijo Lahci te šole ter pišejo po svojih listih, da jim bo nadomestovala zaprto Legino šolo!

Istrske vesti.

—i— **Roditeljski sestanek na Plavjah.** Dne 2. februarja se je vršil na Plavjah roditeljski sestanek. — Tov. Bertok ml. je nagovoril udeležence, nato je izročil besedo tovarišici Jeleni Prešernovi, učiteljici v Dekanih. Omenjena tovarišica je govorila o vzgoji otrok v predšolski dobi. Nato je predaval tov. Bertok o medsebojni ljubezni. — Tovarišica gospa Skala-Mozetičeva pa je polagala staršem, zlasti pa materam na srce lepo lastnost — snažnost. Poslušalci so bili vneti tako, da so kar enoglasno prosili, naj se jim kmalu priredi drug

roditeljski sestanek. Drage volje smo jim to objubili. — Mnogo zaslug imata na Plavjah g. župan Hrovatin in njegov brat. Oba sta resnična prijatelja šole in učiteljstva. Čast takim možem!

—i— **Prosvetno delo v Istri.** V Istri je danes 90 naprednih čitalnic, od teh 57 hrvaških in 33 slovenskih.

Koroške vesti.

—o— **V koroškem deželnem zboru** so nekateri nemško-nacionalni zagrizenci spravili na dnevni red tudi vprašanje slovenskega pouka v verouku na ljudskih šolah. Hočejo ga sčasoma popolnoma odpraviti. Tozadevni predlog posl. Burgerja se je izročil šolskemu odseku.

—o— **125.000 K** za ustanovitev zimske kmetijske šole v Volšperku na Koroškem je daroval tamošnji tovarničar Offner.

—o— **Povsod so enaki!** Ne samo naši slovenski klerikalci, tudi v drugih deželah so klerikalci strupeni sovražniki učiteljstva. Iz zadnjega zasedanja koroškega dež. zbora, v katerem so prosili učitelji za zvišanje stanarine, posnemamo, da je kršćansko-socialni poslanec Walcher govoril: Abg. Walcher erklärt, daß er die Petition der Lehrer nur für einen Fäschingscherz gehalten habe. Er ist gegen die Erhöhung, da sie sofort andere Petitionen nach sich ziehen würde. Er findet überhaupt, daß die Ansprüche der Lehrer ständig steigen; das kommt daher, daß die Lehrer zu viel freie Zeit haben, die ihnen viel Geld koste. — Od klerikalnih ljudi smo čuli že celo kopico nesramnosti na naslov učiteljstva, najnovejšje je tedaj, da inamo učitelji preveč prostega časa, ki nas stane mnogo denarja! „Učitelji“ v Slomškovi zvezi, ali imate plohe na očeh?!

Splošni vestnik.

Alli je učitelj uradna oseba? Najvišje sodišče je v soboto razpravljalo o ničnostni pritožbi posestnika Jos. Pliberška iz Dobrne na Štajerskem. Učiteljica je njegovega sina, ker je bil poreden, zaprla. Pliberšek je nato prišel v šolo ter odvedel vkljub ugovoru učiteljice svojega sina iz šole. Na potu je srečal nadučitelja Ivana Voglarja, ki mu je dobrohotno nasvetoval, naj dečka pusti v šoli. Ker je Pliberšek jel zabavljati, je nadučitelj prijel dečka za roko in izjavil, da spriče očetove nasilnosti mora ostati v šoli, da prebije svojo kazen. Pliberšek je nato dečka s silo iztrgal nadučitelju iz rok ter ga odvedel domov. Okrožno sodišče v Celju je Pliberška obsodilo zaradi hudodelstva javnega nasilstva, češ, da je učitelj uradna oseba in da se je obsojence upiral uradnemu poslovanju. Proti tej razsodbi je Pliberšek vložil ničnostno pritožbo na najvišje sodišče, češ, da je učitelj uradna oseba samo v šolski sobi. Najvišje kot kasacijsko sodišče je Pliberškovo ničnostno pritožbo za vrnilo kot neutemeljeno in izreklo, da je učitelj, oziroma nadučitelj uradna oseba ne samo v šolski sobi, marveč povsod, kjer nastopa proti učencem kot šolski vodja.

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Fran Ks. Trošt, Jerica Zemljanova, Albina Rupnikova in Zinka Furlanova, vsi z Iga; Janko Žirovnik, Ida Paplerjeva, Marija Antončičeva in Pavla Čopova, vsi iz Borovnice; Andrej Kmet, Anton Lomšek in Josip Lapajne, vsi iz Cerklje na Gorenjskem. Bog plati!

Tržaško učiteljsko društvo je plačalo tretji rok na račun pokroviteljine in ne drugi, kakor je pomotoma stalo v glavnem poročilu.

Sl. šolskim vodstvom in c. učiteljstvu se priporoča na novo ustanovljena in z vsem potrebnim za šole in urade preskrbljena trgovina šolskih potrebščin Marije Tičar in Ljubljani, Sv. Petra cesta 26.

Duhovnike plačati za verouk. To je zopet nov dokaz, da dežele nimajo denarja in da so duhovniki nesebični prijatelji ljudstvu in učiteljstvu. Ali bo vstal v deželnem zboru kakšen Walcher in povedal: Zahteve duhovščine vedno naraščajo, to pride od tod, ker...

Gospodom okrajnim šolskim nadzornikom. Pisanje šolske matice imajo preskrbeti krajni šolski sveti. Učitelji po mnogih krajih (večinoma povsod!) pišejo brezplačno šol. matico, ker krajni šolski sveti nočejo plačati. Kjer pa so učitelji odklonili brezplačno pisanje, tam se šolske matice površno ali sploh ne pišejo. Učiteljski spisi morajo biti v redu, drugače... Ali ne velja za krajne šolske svete ista mera?

Župnik — oskrnjevalec. V Medernachu na Luksemburškem so zaprli 55 letnega župnika Lanxa, ki je že tri leta sem zlorabljal šolske deklice, ki jih je pripravljaj za prvo obhajilo. Klerikalni listi sami priznavajo njegov zločin in imenujejo — „hudo kršenje dolžnosti“.

Splošno slov. žensko društvo v Ljubljani je imelo občni zbor. Društvo pridno pospešuje izobrazbo svojih članov. V društveni knjižnici je na razpolago 2869 knjig. Za predsednico je zopet izvoljena gospa Franja dr. Tavčarjeva.

Eksplozija v šoli. V osmem razredu v Friedenau (Nemčija) je pokazal učitelj Schmidt učencem, kako se izdeluje smodnik. Pri tem se je tvarina užgala, eksplozirala in odnesla učitelju levo roko, ranila grozno desnico, nadalje 5 učencev, pobila skoraj vse šipe na celim zavodu. Sedaj vedo učenci, kako se izdeluje smodnik.

Nemški bogoslovec proti slovanskim apostolom. Profesor nemške bogoslovne fakultete v Pragi, dr. Avgust Naegle, ki je prišel pred par leti iz Bavarske, je obelodanil v praškem mesečniku „Deutsche Arbeit“ članek pod naslovom: „Kršćenje češkega vojvode Birivoja po Metodu“, v katerem se trudi dokazati, da so Čehe izpreobrnil nemški duhovniki in blagovestniki, a ne Ciril in Metod s svojimi učenci ter da delovanje slovanskih apostolov ni zgodovinsko potrjeno. To trdi „učeni“ profesor, akopram ne pozna niti češkega jezika ni temeljnih spisov in del Palackega, Tomka, Kryštufka, Vychodila, Snopka, Dudika, Kosa, Prochaska, ěckerta, Pasterneka in toliko drugih zgodovinarjev, ki so s svojimi deli vsestransko osvetlili Ciril-Metodovo dobo. S to izjavo se postavlja Naegle po robu papežu Leonu XIII. in papežu Hadrijanu.

Iz slovanskih pokrajin.

○ **Znameniti slikar Slaviček** se je v Pragi ustrelil, ker se je bal otrpnosti kot posledice kapi, ki ga je zadela. Star je bil 39 let in zapuša vdovo in tri nepreskrbljene otroke.

○ **Masarykova šestdesetletnica.** Slavni češki učenjak in politik dr. Masaryk slavi marca svojo šestdesetletnico. Ob tej priliki izide posebna spomenica. V nji bodo tudi prispevki jugoslovanskih politikov in znanstvenikov.

○ **Poštno in brzojavno šolo** so slovesno otvorili v Belgradu. Šola je edina te vrste daleč naokrog.

○ **Ivan Meštrovič,** slavni hrvaški slikar, je priredil umetniško razstavo na Dunaju in dosegel velikanski uspeh. Največje svetovno časopisje prinaša iz peres prvih umetniških kritikov obširne članke, ki slikajo Meštroviča kot prav velik pojav na umetniškem nebu. V kratkem priredi razstavo v Zagrebu.

○ **Češko Sokolstvo.** Češka Obec Sokolska (Češka sokolska zveza) je izdala v preteklem mesecu statistiko češkega sokolstva po stanju dne 31. decembra 1908. Glasom te statistike je bilo združenih v zvezo 37 žup (med katerimi so take, ki so večje kakor naša zveza) z 800 društvi, 66.845 članov ter 11.485 članic, skupaj torej ogromna armada 78.330 članov. V letu 1909. je bilo ustanovljenih nad 50 novih društev, ki pa niso še izkazana v gorenjem statističnem izkazu. Gornja društva se razdele po kronovinah: Češko 58.940 članov v 575 društvih; Moravsko-Slezko: 17.496 članov v 213 društvih; Dolnje Avstrijsko 1.894 članov v 12 društvih. Ako računamo, da imajo Čehi sokolska društva tudi v Budapešti in Gradcu, nadalje v tujini, in sicer v Angliji, Franciji, Nemčiji in Ameriki, in ako prštejemo zraven še nanovo ustanovljena društva, šteje celokupno češko sokolstvo do 1000 društev s 100.000 člani. To so sicer gola števila, govore pa cele knjige.

Razgled po šolskem svetu.

— **Jagličev naslednik na dunajskem vseučilišču.** Izredni profesor dr. Milan pl. Rešetar je imenovan rednim profesorjem slovanske filologije na dunajskem vseučilišču.

— **Protest bolgarskih profesorjev.** Vseučiliški profesorji v Sofiji so izročili turškemu poslaniku spomenico, v kateri v imenu humanosti protestujejo proti smrtnim obsodbam nad Bolgari v Makedoniji.

— **V Pragi je umrl** 19. pret. m. dr. Otokar Hostinský, znani češki filozof in estetik, vseučiliški profesor, star 63 let.

— **Madjarizacija na Hrvaškem.** V vasi Zdala je otvorilo madjarsko društvo „Julian“ ljudsko šolo. Župnik Stefanac se je branil poučevati kršćanski nauk v omenjeni madjarski šoli. Na pritožbo društva „Julian“ je bila uvedena proti župniku disciplinarna prejkava. Izkazalo se je, da obiskuje omenjeno madjarsko šolo 5 otrok, med katerim so 3 Hrvatje in samo 2 Madjara.

— **Jubilejski dar Češki Matci Školski** je že dosegel vsoto 901.825 K 48 st. Manjka torej še 100.000, in milijon bo došežen!

Z gospodarskega polja.

— **Smotke se podraže.** Meseca julija se povišajo cene smodk in cigaret v smislu dogovora, sklenjenega med merodajnimi faktorji. V tem oziru se vršijo pogajanja tudi med ogrsko vlado in tobačno upravo.

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!